

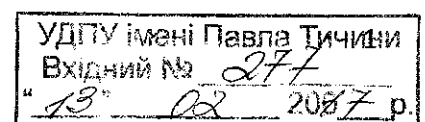
ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Ларіної Тетяни Вячеславівни «Професійна підготовка фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини», подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Актуальність рецензованого дисертаційного дослідження полягає у тому, що необхідність підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців зумовлена необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості та конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах. Становлення нової системи освіти в Україні, зорієнтованої на входження у світовий освітній простір, супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії та практиці. Зміст навчання збагачується новими сучасними знаннями та вміннями, розвитком здібностей оперування інформацією, творчим вирішенням проблем виробництва. У контексті інтеграції в європейський освітній простір професійна підготовка фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах України вимагає вибору ефективної моделі підготовки конкурентоспроможних технічних фахівців, у зв'язку з чим назріла необхідність вивчення освітнього досвіду зарубіжних країн, зокрема Німеччини. Ось цю наукову проблему й вирішує здобувачка у своїй дисертаційній роботі.

Дисертацію виконано в контексті наукової теми кафедри педагогічної майстерності Київського міжнародного університету «Зміст і сучасні інтерактивні технології ступеневої освіти дітей і дорослих згідно з державними стандартами освіти в Україні» (державний реєстраційний номер 0104U006164).

Положення наукового апарату дисертаційної роботи в цілому визначено вірно.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що *вперше*: виокремлено концептуальні ідеї професійної освіти Німеччини в контексті підготовки техніків-електриків (інноваційно-адекватний педагогічний підхід до навчальної діяльності; прозорість і гнучкість у навчанні; належний професіоналізм викладачів та зворотній зв'язок з учнями у процесі їхнього навчання; соціальна й економічна відповідальність в умовах техніко-економічних змін; ефективна результативність у професійно-виробничому навчанні та спрямованість на перспективу); виявлено особливості професійної підготовки фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини (партнерська співпраця навчальних закладів з підприємствами; послідовно-логічне продовження професійного навчання в технічному коледжі, де відбувається фахова підготовка власне за обраною спеціальністю; гнучкість системи професійної підготовки з метою формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців; формування іншомовної професійної компетентності та її безперервне вдосконалення на комунікативному рівні відповідно до кваліфікаційних вимог майбутнього техника-електрика, які передбачають виконання функцій управління середньої ланки на підприємстві); з'ясовано складники змісту освітньо-професійних програм підготовки фахівців електромеханічних спеціальностей, розкрито зміст і структуру, форми та методи професійної підготовки фахівців електромеханічних спеціальностей; визначено перспективні напрями використання німецького досвіду в професійній підготовці фахівців споріднених спеціальностей у технічних коледжах України;

уточнено сутність ключових понять дослідження: «компетентність», «іншомовна компетентність», «іншомовна компетентність майбутніх техніків-електриків» (складне інтегративне утворення, яке забезпечує професійне спілкування майбутніх техніків-електриків в умовах міжкультурної комунікації); визначено особливості формування іншомовної компетентності майбутніх техніків-електриків у контексті професійної

підготовки в технічних коледжах Німеччини (безперервність опанування учнями іншомовною компетентністю на комунікативному рівні; адекватно-логічне застосування у фаховій підготовці учнів дидактичних принципів);

– *набули подальшого розвитку* положення про основні тенденції розвитку професійної освіти в Німеччині та Україні; розширено відомості про зарубіжний досвід професійної підготовки техніків-електриків; уведено в науковий обіг матеріали, що забезпечують професійну підготовку фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини (Типова угода для коледжів, що є професійним стандартом, навчальні плани тощо).

Результати дослідження впроваджено у навчально-виховний процес Державного вищого навчального закладу «Київський енергетичний коледж» (довідка № 1/243 від 15.12.2015 р.), Державного вищого навчального закладу «Новороздільський політехнічний коледж» (довідка № 437 від 17.12.2015 р.), Бурштинського енергетичного коледжу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (довідка № 557 від 18.12.2015 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечена методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних концептуальних положень; використанням комплексу методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті, завданням дослідження; порівняльним аналізом документальних матеріалів з метою пошуку та визначення спільних і відмінних складових та для обґрунтування практичних рекомендацій щодо реалізації перспективного німецького досвіду.

Апробація результатів дослідження здійснювалася у виступах на 4 міжнародних, 4 всеукраїнських конференціях на 1 звітній науково-практичній конференції та 1 методологічному семінарі. Основні результати дослідження відображено в 16 публікаціях автора, з яких: 10 статей у провідних наукових фахових виданнях України (з них – 1 стаття в науковому фаховому виданні, включеному до міжнародної бази Ulrich's Periodical Directory); 4 – апробаційного характеру, 1 – додатково відображає зміст наукового дослідження.

У своєму дисертаційному дослідженні здобувачка проаналізувала концептуальні ідеї професійної освіти Німеччини в контексті підготовки техніків-електриків; вивчила нормативно-правове забезпечення професійної підготовки фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини; проаналізувала зміст освітньо-професійних програм підготовки фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини; визначила зміст і структуру, форми та методи організації професійної підготовки фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини; з'ясувала особливості формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців електромеханічних спеціальностей у контексті професійної підготовки в технічних коледжах Німеччини; здійснила порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки техніків-електриків у Німеччині та Україні; обґрунтувала перспективні напрями використання досвіду професійної підготовки фахівців споріднених спеціальностей у технічних коледжах України.

У своїй роботі Т.В.Ларіна аналізує систему освіти Німеччини, яка побудована таким чином, що кожний громадянин країни може обирати школу, вищий навчальний заклад, у якому здобуде професію, відповідно до власних інтересів (стор. 18-20). Навчання в Німеччині побудовано за багаторівневою системою: загальна (або шкільна) освіта, вища освіта, професійна освіта (для тих, хто прагне досягти вершин майстерності з обраної спеціальності). Політика уряду, спрямована на максимальну підтримку тих, хто навчається, передбачає значні інвестиції в розвиток сфери освіти. Це є цілком природним, адже цивілізована держава не може існувати без спеціалістів високого рівня (С. 18-20).

Аналіз наукової літератури, який здійснила дослідниця, свідчить, що питання якості професійної освіти Німеччини, зокрема виявлення нових і впровадження традиційних підходів у професійно-виробничий процес навчання учнів з метою забезпечення якості цього процесу є надзвичайно актуальним (С. 20-24). Науковці звертають увагу на формування професійних

та особистісних компетенцій відповідно до змінюваних умов праці майбутніх технічних фахівців та вимог ринку праці, підкреслюють необхідність забезпечення гнучкості в навчанні та здійснення реформ у професійній освіті з метою її модернізації, наголошують на впровадженні інновацій у процес фахового навчання учнів. Таким чином розгляд професійної підготовки техніків-електриків у Німеччині засвідчує, що конкурентоспроможність майбутніх технічних фахівців середньої ланки управління на підприємстві забезпечується за рахунок якісної професійної підготовки, основу якої складає гнучкість навчання.

Виходячи з проаналізованих праць та згідно думки вітчизняних та зарубіжних учених, дослідниця констатує, що в Німеччині існують різні типи професійних закладів, що забезпечують первинний етап здобуття фахової освіти, а саме: професійне спеціалізоване училище (Berufsfachschule), вище спеціалізоване училище (Fachoberschule), професійна гімназія (Berufliches Gymnasium) або спеціалізована гімназія (Fachgymnasium), вище професійне училище (Berufsoberschule), спеціалізоване училище (Fachschule). (С. 27). Аналіз досліджень також показав, що спеціалізовані училища (Fachschulen) в Німеччині можна вважати й надалі називати коледжами, а ті заклади, що здійснюють професійну підготовку у фаховій галузі «Техніка», – технічними коледжами (С. 29).

Аналіз наукових джерел підтверджує, що вдосконалення процесу формування професійної компетентності доцільно здійснювати на креативно-інтелектуальній основі, що забезпечить подальший розвиток мотивації учнів і через діяльнісно-орієнтоване навчання сприятиме досягненню результативності (С.35).

Провідними підходами дослідження, які на думку дослідниці мають складати методологічне підґрунтя проблеми формування комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей у процесі вивчення філологічних дисциплін, стали гуманістичний, особистісно-діяльнісний та компетентнісний підходи.

За даними дослідження, у ході здобуття професійної освіти за кваліфікаційним рівнем працівника середньої ланки управління на підприємстві майбутні технічні фахівці, зокрема електромеханічних спеціальностей, отримують атестат (Abschlusszeugnis) з формулюванням «Державно перевірений/-а технік» (Staatlich geprüfter Techniker/Technikerin). У §5 (1) Правил підготовки сформульовано, що, відповідно до закону «Про професійну освіту», тривалість навчання становить від 2-х до 3-х років (С.50).

Аналіз дослідження професійної підготовки техніків-електриків у Німеччині показав, що організація навчального процесу у дворічних коледжах Німеччини здійснюється відповідно до вимог стандарту освіти щодо здійснення професійної підготовки, оцінювання результатів навчання учнів і репрезентує собою чіткий комплекс компонентів цілісної структури педагогічного процесу (С. 56).

У своєму дослідженні Ларіна Т.В. вивчає освітньо-професійні програми підготовки фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини (С.63-81) та робить висновок, що професійна підготовка фахівців електромеханічних спеціальностей відбувається у два етапи, першим з яких є навчання в професійному спеціалізованому училищі, другим – навчання в коледжі. Зміст освітньо-професійних програм підготовки фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини визначає сутність навчання в аспекті набуття учнями фахових умінь та навичок, упровадження яких у процес навчання на основі педагогічних концепцій професійної освіти сприяє формуванню якісної професійної компетентності, адекватної сучасним технічним та соціально-економічним вимогам розвитку держави.

Квінтесенцією дослідження Т.В.Ларіної є Розділ 3 дисертації, в якому обґрунтовуються можливості реалізації німецького прогресивного досвіду професійної підготовки техніків-електриків у коледжах України (С. 125-184).

Запропоновані авторкою перспективні напрями використання німецького досвіду професійної підготовки фахівців електротехнічних

спеціальностей у технічних коледжах України націлені на практичне їх застосування та полягає в здійсненні педагогічних заходів щодо удосконалення професійної підготовки техніків-електриків, серед яких: доповнення до переліку компетенцій освітньо-кваліфікаційної характеристики техника-електрика, що забезпечить опанування вміннями та навичками, спрямованими на досягнення професійної мобільності майбутніх технічних спеціалістів у контексті інтеграції вітчизняної освіти в європейський освітній простір; формування перспективної іншомовної професійної компетентності на комунікативному рівні фахівцями електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах з метою їх адаптації до конкурентоспроможної професійної діяльності в змінюваних умовах соціально-економічного розвитку нашої держави; підвищення кваліфікації та професійної компетентності викладачів технічного коледжу через систему педагогічного моніторингу (якість рівня підготовленості викладачів), що спонукатиме до ефективного розвитку мотиваційного компоненту і здатності до саморефлексії в процесі навчання.

У сукупності наукові положення та практичні результати рецензованого дослідження розв'язують важливу науково-прикладну проблему теорії і методики професійної освіти з підготовки висококваліфікованих фахівців та удосконалення науково-педагогічної діяльності.

Мовностилістична культура дисертаційної роботи досить висока. Список використаних літературних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації зроблено з дотриманням вимог. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертаційного дослідження.

В цілому, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи:

1. У Розділі 1. «Професійна підготовка фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини як педагогічна проблема»

потрібно було б проаналізувати сучасні тенденції професійної освіти в Німеччині.

2. Цінним здобутком дисертаційної роботи є визначення перспективних напрямів використання досвіду професійної підготовки фахівців споріднених спеціальностей у технічних коледжах України, але їх виявлення і структура потребує, на наше переконання, обґрунтування відповідних критеріїв, які надає аналіз тенденцій розвитку німецької системи професійної освіти.

3. Ми вважаємо, що порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки техніків-електриків у Німеччині та Україні не можна здійснити якісно без аналізу стану професійної освіти в Україні. Саме тому у Розділі 3 потрібно було присвятити окремий підрозділ висвітленню саме цієї проблеми.

4. Робота має яскраво виражений міждисциплінарний характер, що тільки посилює значущість дослідження, проте інколи автор занадто багато уваги приділяє методиці навчання іноземних мов, зокрема у підрозділі 2.3, 3.1 та 3.2.

5. Концептуальні ідеї професійної освіти Німеччини в контексті підготовки техніків-електриків бажано було б скомпонувати у вигляді таблиці із зазначенням підходів, напрямів, рівнів та перспектив реалізації.

Зазначені зауваження є частково дослідницькими й істотно не впливають на зміст та якість рецензованого дисертаційного дослідження. У цілому проведене дослідження визначає наукову компетентність дисертантки, її уміння проводити педагогічні дослідження, аналізувати й робити висновки. Дисертація виконана на високому науковому рівні.

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їх теоретичну і практичну значущість та відповідність дисертації «Професійна підготовка фахівців електромеханічних спеціальностей у технічних коледжах Німеччини» чинним вимогам пп. 9,11–14 «Порядку

присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від № 567 від 24 липня 2013 р. із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., та іншим інструктивним вимогам МОН України, її автор – Ларіна Тетяна Вячеславівна – заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор

С.І.Шандрук

Підпис професора Шандрук С.І. підтверджую.

Ректор
Кіровоградського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка

О.А.Семенюк